

Dr hab. Aldona Sopata, prof. UAM
Instytut Lingwistyki Stosowanej
Zakład Badań nad Wielojęzycznością

Poznań, 19.02.2020

Ocena dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej
pt. *Sprachführer für Deutsch und Polnisch. Die Geschichte der Textsorte von ihren*
Anfängen bis zur Gegenwart in kontrastiver Darstellung

oraz rozwoju akademickiego dr Renaty Nadohnik

Wydział Humanistyczny, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

1. Sylwetka Habilitantki

Pani dr Renata Nadohnik jest zatrudniona od 2012 r. na Wydziale Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża, a następnie Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. Jest kierownikiem Pracowni Badań nad Polsko-Niemieckimi Kontaktami Językowymi w Akademickim Centrum Badań Eororegionalnym.

Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała w 2010 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Znaczenie leksykografii hilingwalnej w dydaktyce języka niemieckiego w Polsce*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Ryszard Lipczuk, a recenzentami prof. UAM dr hab. Beata Mikołajczyk i prof. dr hab. Elżbieta Skorupska-Raczyńska. Stopień doktora został nadany uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

2. Ocena rozwoju akademickiego, osiągnięć organizacyjnych i dydaktycznych
Habilitantki

Habilitantka bierze aktywny udział w życiu akademickim. Uczestniczyła czynnie w 34 konferencjach naukowych. Współorganizowała sześć międzynarodowych konferencji naukowych. Przeprowadziła 2 zagraniczne kwerendy biblioteczne. Jest członkiem Rady Naukowej czasopisma *Studia-Konteksty-Pogranicza*.

Działalność organizacyjną dr Renaty Nadobnik należy ocenić bardzo pozytywnie. Pełniła funkcję przewodniczącej Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego oddział w Gorzowie Wlkp. Była kierownikiem Studium Języków Obcych w PWSZ w Gorzowie Wlkp. Od 2012 pełni funkcję kierownika Pracowni Badań nad Polsko-Niemieckimi Kontaktami Językowymi w Akademickim Centrum Badań Euroregionalnych.

Dr Renata Nadobnik prowadzi bardzo różnorodne zajęcia dydaktyczne. Pełni także funkcję konsultanta ds. języka niemieckiego dla Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego. Współpracuje również z Kuratorium Oświaty w Gorzowie.

W świetle przedstawionych powyżej osiągnięć, działalność akademicka, organizacyjna i dydaktyczna Habilitantki zasługuje na ocenę bardzo pozytywną. Długoletnie, systematyczne zaangażowanie dr Renaty Nadobnik w życie akademickie oraz regionalne jest dobrą podstawą dla jej naukowego rozwoju.

3. Ocena dorobku naukowego

3.1 Uwagi ogólne

Dr Renata Nadobnik opublikowała 3 monografie, w tym jedną monografię wskazaną jako osiągnięcie naukowe, 25 artykułów, w tym 6 artykułów w czasopismach naukowych i 4 recenzje. Habilitantka jest także współautorką słownika frazeologicznego oraz redaktorką naukową 6 monografii.

3.2 Ocena osiągnięcia naukowego (rozprawy habilitacyjnej)

Rozprawa habilitacyjna pt. *Sprachfuhrer fur Deutsch und Polnisch. Die Geschichte der Textsorte von ihren Anfängen bis zur Gegenwart in kontrastiver Darstellung* jest pracą obszerną. Składa się z sześciu rozdziałów podstawowych (str. 33-416) poprzedzonych wprowadzeniem (str. 11-32), a także z wykazów rozmówek (str. 417-463), spisu literatury sekundarnej (str. 464-508), listy źródeł internetowych (str. 509-514) oraz wykazu tabel (str. 515-517). Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna. Rozprawa tworzy koherentną całość, gdzie rozdziały teoretyczne są odpowiednią podstawą do badań empirycznych przedstawionych w rozdziale piątym.

Celem pracy jest charakterystyka rozmówek polsko-niemieckich i niemiecko-polskich jako gatunku tekstu oraz określenie właściwości typowych dla tego gatunku tekstu z uwzględnieniem perspektywy diachronicznej. Główną tezę monografii jest twierdzenie, że przemiany rozmówek dwujęzycznych w ujęciu diachronicznym mogą zostać prawidłowo uchwycone tylko z uwzględnieniem perspektywy lingwistyki tekstu (str. 14). W szczególności Habilitantka stawia w pracy następujące pytania badawcze: 1. W jakim stopniu dwujęzyczne rozmówki skierowane dla Niemców i Polaków ewoluowały w aspektach struktury tekstu oraz treści? 2. Jakie czynniki wpływały na ich przemiany? 3. Czy widoczne są różnice w aspektach struktury tekstu oraz treści w rozmówkach skierowanych dla Niemców i Polaków (str. 14)? Habilitantka skupiła się w swojej rozprawie na odpowiedziach na pytanie pierwsze i trzecie. Pytanie nr 2 jest także w pracy tematyzowane, jednak przeprowadzane przez Autorkę badania nie mogą być moim zdaniem podstawą do dogłębnej odpowiedzi na to pytanie. Jest ono bardzo ogólne i w takiej formie wymagałoby badań z zakresu wielu dyscyplin, m.in. historii i socjologii.

Ten niedosyt względem odpowiedzi na drugie pytanie badawcze Habilitantka jednak wynagradza przedstawiając rzetelne odpowiedzi na pozostałe pytania. Podkreślić należy tutaj

że rozmówki nie były rzeczywiście do tej pory przedmiotem szczegółowych badań w ramach lingwistyki tekstu, co słusznie podkreśla sama Autorka.

Rozdział pierwszy pod tytułem „Forschungsstand” przedstawia stan badań diachroniczno-kontrastywnych rozmówek w zakresie lingwistyki tekstu. Zawiera on prezentację opracowań pierwszych dwu- i wielojęzycznych rozmówek dla Niemców i Polaków w kontekście europejskim. Autorka słusznie koncentruje się na tej tematyce, gdyż jest ona istotna dla podjętego przez nią zagadnienia.

W drugim rozdziale pt. „Terminologisches” Autorka przedstawia podstawy teoretyczne swego badania. Uwzględnia przy tym fakt, że rozmówki są zbiorem różnych gatunków tekstu. Aby opis ich był adekwatny, muszą zostać w nim uwzględnione rezultaty badań z różnych zakresów językoznawstwa, m.in. fonetyki, leksykografii, frazeologii, lingwistyki tekstu czy też komunikologii. Habilitantka definiuje tu też najważniejsze pojęcia dla swych badań, jak na przykład kompetencja komunikacyjna. Pojęcia te są przez Doktorantkę przedstawione klarownie. Autorka ogranicza się tu często jednak do klasycznych dzieł i nie uwzględnia w wystarczającym stopniu nowszych badań, na przykład przy omówieniu języka jako środka komunikacji (str. 67-70).

W rozdziale 3 „Sprachführer als Textsorte” Autorka skupia się na charakterystyce rozmówek jako gatunku tekstu. Habilitantka przedstawia tu okresy czasu, w którym dany element treści pojawił się po raz pierwszy w tym gatunku tekstu. W tej części pracy Autorka definiuje termin rozmówki, co w obliczu znacznych różnic w dotychczasowych ujęciach tego gatunku, nie jest łatwym zadaniem. Dr Nadobnik przedstawia tu także przekonującą typologizację rozmówek.

Rozdział 4 pt. „Sprachführer für das Sprachpaar Deutsch und Polnisch im geschichtlichen Überblick” to przedstawienie przez Autorkę rozwoju rozmówek polsko-niemieckich i niemiecko-polskich w ujęciu diachronicznym z uwzględnieniem tła historycznego. Analiza

częstotliwości publikacji tego rodzaju na przestrzeni kilku wieków jest bardzo ciekawa. Zestawienia tabelaryczne są bardzo przejrzyste i bardzo dobrze ilustrują lawinowy wzrost ukazywania się rozmówek dla badanej pary językowej w ostatnich dziesięcioleciach. Rozważania z rozdziałów 0-4 są dobrą podstawą do badań empirycznych przedstawionych w dalszej części pracy.

W części empirycznej pracy Habilitantka dokonuje analizy makrostruktury rozmówek dla pary językowej niemiecko-polskiej. Analiza ta obejmuje:

- część wstępną
- wzorce zachowań językowych
- informacje dotyczące wymowy
- komponenty leksykograficzne
- informacje gramatyczne
- elementy graficzne
- elementy wiedzy na temat danego kraju
- inne komponenty

Autorka omawia oddzielnie rozmówki przeznaczone dla Niemców i Polaków.

Taka metodologia badawcza umożliwia osiągnięcie zakładanego celu pracy. Habilitantka dobrze posługuje się narzędziami badawczymi, co znajduje odzwierciedlenie w dobrze przeprowadzonej analizie porównawczej. Zarówno prezentacja wyników analizy jak i ich interpretacja nie budzą zastrzeżeń. Badania zostały przeprowadzone w sposób staranny. Zauważyć tu należy dociekliwość Habilitantki, której udało się dotrzeć do wielu często pojedynczych historycznych egzemplarzy rozmówek polsko-niemieckich.

W rozdziale szóstym Habilitantka przedstawia tabelaryczne zestawienie wyników badań oraz omawia funkcję poszczególnych komponentów rozmówek. Moją wątpliwość budzą w tej części pracy podpisy pod tabelami, które brzmią na przykład „Grammatik in Sprachführer für

deutsche Benutzer”, „Szenische Illustrationen in Sprachführern für deutsche und polnische Benutzer” i wydają się być skrótem myślowym (str. 398, 399). Podpisy o brzmieniu „Sprachführer für deutsche Benutzer mit einer Grammatikkomponente”, „Sprachführer für deutsche und polnische Benutzer mit szenischen Illustrationen“ itp. bardziej odpowiadałyby moim zdaniem treściom przedstawionym w tabelach.

Rozprawę habilitacyjną dr Renaty Nadobnik oceniam pozytywnie. Habilitantka podjęła się obszernego zadania określenia właściwości typowych dla rozmówek polsko-niemieckich i niemiecko-polskich jako gatunku tekstu z uwzględnieniem perspektywy diachronicznej. Badania zostały przeprowadzone w sposób przemyślany i wiązały się z pewnością z dużym nakładem pracy.

Podsumowując uważam, że rozprawa pt. *Sprachführer für Deutsch und Polnisch. Die Geschichte der Textsorte von ihren Anfängen bis zur Gegenwart in kontrastiver Darstellung* jest istotnym poszerzeniem wiedzy językoznawczej i zasługuje na pozytywną ocenę.

3.3 Ocena pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Pozostały dorobek naukowy dr Renaty Nadobnik jest dość obszerny, gdyż w okresie po uzyskaniu stopnia doktora składa się z kolejnych dwóch monografii, 25 artykułów, w tym 6 artykułów w czasopiśmie i 4 recenzji. Habilitantka jest także współautorką słownika frazeologicznego, redaktorką naukową 6 monografii.

W dorobku dr Nadobnik można wyróżnić trzy główne obszary badawcze dotyczące leksykografii, glottodydaktyki oraz frazeologii.

Artykuły Habilitantki napisane w języku polskim, niemieckim bądź angielskim spełniają kryteria naukowości. Obie monografie Autorki oraz duża część artykułów w tomach zbiorowych ukazały się w Wydawnictwie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim. Niektóre artykuły opublikowano w różnych

innych wydawnictwach, także w zagranicznych Peter Lang Verlag, Dr. Kovac Verlag i Schneider Verlag. Habilitantka opublikowała swe artykuły w różnych czasopismach. Są to m.in. Lingwistyka stosowana czy Acta Universitatis Wratislaviensis. Istotną wadą dorobku jest brak artykułów opublikowanych w czasopismach zagranicznych.

Na szczególną uwagę zasługuje monografia Habilitantki pt. „Elementy leksykograficzne w podręcznikach do nauczania języka niemieckiego w Polsce”, w której zanalizowano elementy leksykograficzne w podręcznikach do nauczania języka niemieckiego jako obcego. Na uznanie zasługuje też jej wkład w powstanie *Słownika frazeologicznego niemiecko-polskiego on-line*.

Artykuły dr Renaty Nadobnik świadczą o tym, że mamy do czynienia z dojrzałym badaczem, który swą pracą badawczą poszerza i pogłębia wiedzę leksykograficzną, frazeologiczną i glottodydaktyczną.

4. Konkluzja

Mając powyższe na uwadze, stwierdzam, że całokształt osiągnięć naukowych dr Renaty Nadobnik, w tym przedłożona rozprawa habilitacyjna, spełnia pod względem ilościowym i jakościowym kryteria określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, a tym samym może stanowić podstawę do nadania Kandydatce stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo.

dr hab. Aldona Sopata, prof. UAM